

tion of the main ideas in the object (both author's and translator's) and in the result the fixing the main criteria of comparison.

The collected data on vocabulary, rhythm, intonation and sounding of the both versions depicts that the self-translation is compound improperly (due to relations between the original and the target languages): there are 80 content words vs. 64 (it was achieved due to an attempt (the second line of the whole stanzas is longer on a foot) to recreate the rhythmical patterns of the version I).

What about lexis reproduction it is a quarter of images corresponds completely, and it is an another quarter of images that is completely new.

The future analysis would answer to the reasons of the mentioned features.

References

1. Fitch. *The Status of Self-translation. II Texte*. 1985. № 4. P. 111–125. 2. Контілов В. *Теорія і практика перекладу*. К. 1982. 73 с. 3. Олександр Фінкель – забутий теоретик українського перекладо-знавства [За ред. Л. Черноватого, Л. Карабана]. Вінниця. 2007. 440 с. 4. Тимчук В. *Весняні коловороти*. Львів. 2009. 144 с.

Н. Д. Коваленко

ПРОСТОРОВЕ ПОШИРЕННЯ ФРАЗЕМ ТА ЇХ КОМПОНЕНТІВ

Фіксація та опис фразеологічних одиниць ареалів української мови залишається важливим і невідкладним завданням лексикографів та фразеологів з огляду на існування великої кількості факторів, здатних впливати на мовну ситуацію. Фразеологічній системі говірок притаманні зміни семантики, розмаїття діалектних одиниць, варіювання, відносна мобільність форми.

Словники говірок української мови зрідка фіксують сталі вирази, компоненти яких презентують діалектну лексику окремого говору чи групи говірок. Фразеологізми знаходимо в лексикографічних працях як ілюстративний матеріал до реєстрових слів, що вживалися лише у складі сталих висловів. Нові дані з різних ареалів можуть підтверджувати, уточнювати або спростовувати висновки про рівень активності фразеологізмів у синхронії та діахронії.

На матеріалі текстів сучасного діалектного мовлення найповніше спостерігаємо значну фонетичну варіативність, явища згортання до одного слова, приклади автокоментарів інформаторів, коли, на їхню думку, треба точніше передати інформацію, стан, емоції тощо. Об'єктивність досліджень фактів уживання лексики та фраземіки, граматичних особливостей говірок, структурних відношень між елементами теж залежить від фотографічного рівня подання значних за обсягом текстів широкої тематики.

Безсумнівними є цінність автокоментарів і потреба їх упорядкування, що дозволить розв'язати низку загальнотеоретичних проблем української діалектології, зокрема ареалогії, щодо кореляції територій поширення фразем і власне їх компонентів.

Мета нашого дослідження – виявити особливості побутування та просторове поширення лексем, що вийшли з активного вжитку і мають риси «діалектологічності», та їх функції у складі стійких сполучень слів.

Академічний «Словник української мови» декодифікує лексему *трістя* як діалектизм із двома значеннями: 1) трясовина, драговина; 2) очерет [5, X, с.277]. Слово *тріця* (*тріця*) зафіксував ще Б. Грінченко у «Словарі української мови» з одним значенням «трясина, топкое место» і посиланням на територіальне джерело – Каменецкий уезд (зараз переважно – Кам'янець-Подільський район) [3, IV, с. 285].

Зауважимо, що на території сучасного Західного Поділля завдяки опитуванню говірконосіїв цього ареалу не вдалося з'ясувати значення слова *трістя*, більшості воно було незнайомим, лише у двох говірках Чемеровецького району Хмельницької області (сс. Вікторівка та Летава) пояснили: *ой 'каже" ўже та'ке т'р'іс'т'а / 'н'іби бо'лото 'дуже" та'ке*. «Словник буковинських говірок» фіксує лексему саме

з таким значенням: *трістя* – болото, трясовина [4, с. 553].

Зазначимо, що попри затемнену семантику лексеми все ж активно побутують у західноподільських говірках різні за семантикою фразеологізми з компонентом *трістя*. Фразеологізм *п'іти ї тр'іс'т'а / т'р'іс'ц'а* 'пропасти' (с. Острівчани, с. Кадиївці Кам'янець-Подільського району Хмельницької області) підтверджує словникову статтю, власне компонент *трістя* тут є основою мотиваційного образу – пропасти у болоті, трясовині; зникнути назавжди.

Сталий вираз *н'і т'р'іс'ц'а ї 'руки не" б'рати* побутує зі значенням 'ледарювати' (с. Карачієвці Віньковецького району Хмельницької області). Ймовірно, маємо приклад заміни лексеми *тріска* на *трістя*. Фразеологізм доповнює гніздо загальнослов'янської семантичної моделі «не в змозі виконати найлегшу роботу = дуже лінивий»: *'через 'губу не" п'л'уне, по 'лаўц'і не" по'суне"ц'а, 'лошки во'ди ї 'хату не" ї'несе*.

Метод запису матеріалу у вигляді автокоментаря дозволив з'ясувати семантику досліджуваного компонента у фразеологізмі *с'м'і'йец'а т'р'іс'ц'а з бо'лота* 'сміятися без причини' (с. Кадиївці Кам'янець-Подільського району Хмельницької області). Носії говірки *трісця* розуміють як назву міфічної істоти, негативного персонажа.

Зацікавлення викликає фразеологізм *'вишк'іри"ти 'зуби йак нес до 'шушлаўка*, зафіксований у с. Цигова Чемеровецького району Хмельницької області зі значенням 'сміятися'. Інформатор із с. Станіславівка так коментує лексему *шушвалок*: *шуш'валок с куку'рузи / з'руб'і кача'ни в'ітки'дайуц'а / а шуш'валки зби'райемо*; інформатор із с. Вікторівка: *ко'ли куку'руза ї'роди"ц'а то кот'ра 'гарна то / по'гана шо не"має 'полн'іс'т'у 'зерна то на н'у 'кажут шуш'валки*. Отже, в основі образності фразеологізму – спостереження і порівняння з особливостями поведінки тварини. Зазначимо, що аналізована лексема поширена в гуцульських говірках з фонетичними варіантами і такими значеннями: *шушвальок* – невеликий качан кукурудзи [2, с. 192] та *шушвалок, -лка*. 1. грудка; 2. жут [1, с. 222].

Отже, у діалектних фразеологізмах спостерігаємо різні значення однакових компонентів, семантичні відмінності в межах груп говірок, наявність ареальних кореляцій, коли територія побутування фраземи і її компонента збігається. Наступні дослідження можуть бути використані для виявлення 1) лексем, що побутують лише у фраземах; 2) фонетичних і граматичних явищ у сталих виразах, що знівеливались у говірковому мовленні. Це дозволить розв'язати низку загальнотеоретичних проблем української діалектології, зокрема ареалогії.

Список використаних джерел

1. Гуцульські говірки. Короткий словник [відп. редактор Я. Закревська]. – Львів, 1997. – 232 с.
2. Негрич М. Скарби гуцульського говору: Березовий / Негрич Микола. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2008. – 224 с.
3. Словарь української мови / за ред. Б.Д. Грінченка. – К., 1907–1909.
4. Словник буковинських говірок / за заг. ред Н.В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 2005. – 688 с.
5. Словник української мови. – К., 1970–1980. – Т. I – XI.

Н. Є. Коломієць

ОБРАЗИ-ИНТЕРФЕРЕНТИ В ЛІРИЦІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

У сучасному науковому дискурсі зросла увага до вивчення творчості митців другої половини ХІХ століття. Проте деякі питання поезики ліричних творів і донині є малодослідженими, зокрема окреслення парадигми образів-інтерферентів, визначення їх художньої змістовності та специфіки творчої трансформації. Звернення митців цієї доби до словесних образів-символів не випадкове. Як зазначав П.Й. Колесник, «для громадянської лірики останньої чверті ХІХ ст., як російської так і української, характерними були поетичні алегорії і символи, винесені ще з фольклору та із давніших літературних традицій. Наприклад: образ осені символізував згасання суспіль-